Podpora mladých vědců je důležitá, shodují se účastníci Wichterleho kempu

29.10.2024 - Zuzana Dupalová. Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Wichterleho kemp nebyl pro letošní laureáty pouze příležitostí, jak se poznat a v neformálním prostředí probrat úskalí badatelské práce. Organizátoři si pro „kempaře“ připravili program, který jim dodal inspiraci i nové odborné vědomosti, jež využijí ve své kariéře.

Kromě setkání s vedením Akademie věd ČR je čekala například přednáška „Jak uspět v grantové soutěži“ od předsedy Grantové agentury ČR Petra Baldriana a workshopy „Životní rovnováha a zvládání stresu“ a „Vedu nebo řídím aneb Kudy na to“. Účastníkům Wichterleho kempu jsme položili pět otázek.

1 – Jak Prémie Otto Wichterleho podpoří vaši kariéru?
2 – Co vás motivovalo k účasti a co jste od kempu očekávali?
3 – Doporučili byste budoucím nositelům Prémie, aby se kempu zúčastnili? Jaký workshop, přednáška nebo aktivita vás oslovily?
4 – Jakou podporu potřebují vědci a vědkyně, aby rozvíjeli svůj potenciál? Jak by jim mohla Akademie věd více pomáhat?
5 – Co by prospělo české vědě? Jaký je klíč k úspěchu ve vědecké kariéře?

Eva Balounová, Ústav státu a práva AV ČR

1 – Prémii beru především jako závazek ke kvalitní práci do budoucna.

2 –
Těšila jsem se, že se seznámím s mladými vědci a vědkyněmi z jiných vědních oborů, a na workshopy zaměřené na různé aspekty vědecké práce.

3 –
Účast vřele doporučuji – prostředí bylo inspirativní a přátelské. Workshopy nám pomohly rozproudit diskuzi a sdílet podobné problémy.

4 –
Situace se asi bude lišit ústav od ústavu. Máme například možnost různých školení a kurzů, možná by ale bylo potřeba jejich nabídku rozšířit či upravit – někdy i na míru danému vědnímu oboru.

5 –
Mladí čeští vědci jsou nuceni podávat velké množství návrhů grantů. To na druhou stranu chápu. Časové možnosti jsou ale omezené a někdy nemusí být zcela zřejmé, čemu svoji aktivitu věnovat. Každý si asi musí najít vlastní cestu. Osobně jako klíčové vnímám dobré finanční zabezpečení, dostupné informace a podporu ze strany vedení a otevřenost české vědy světu.

Kristýna Kaucká, Masarykův ústav a Archiv AV ČR

1 – Pochval a ocenění je hrozně málo. Získání prémie je motivací!

2 –
Jednak lokalita Nových Hradů, jednak možnost setkat se s výzkumníky z jiných oborů. Těšila jsem se,

že se seznámím s lidmi z dalších vědních oblastí, i program vypadal zajímavě.

3 –
Určitě bych účast doporučila. Nejenom že jde o skvělou příležitost vybočit z běžného chodu dne, inspirativní jsou také diskuze s dalšími účastníky o vědě, rodině, ale i světě jako takovém. Nejvíce mne oslovila přednáška Petra Baldriana, jeho osvětlení fungování Grantové agentury bylo super.

4 –
Podporu potřebují asi hlavně psychologickou. Soustavný tlak na maximální výkon je vyčerpávající. Kladně kvituji aktivity, které Akademie věd vyvíjí směrem k pomoci s péčí o děti, ať už se jde o dětské skupinky či příměstské tábory. Působení v Akademii věd není jen práce, je to životní styl a je pěkné, že i nejmenší členové rodiny mohou být toho součástí. Ocenila bych, kdyby naše instituce dělala programy pro malé děti: od miminek po puberťáky. Myslím, že se Akademie věd těší vysoké prestiži. Občas se ale setkávám s dotazy, zda jsou platy tak nízké, jak se povídá, a zda mne jako badatelce tak náročná práce stojí za to, když mám třeba jen termínovanou smlouvu na částečný úvazek…

5 –
Důležitá je motivace a zvídavost. Obecně by prospěla lepší znalost cizích jazyků a vyšší finance.

Lenka Kubíčková, Fyzikální ústav AV ČR

1 –
Prémii vnímám jako významné ocenění od české vědecké komunity a jisté „razítko kvality“, které by mohlo trochu potěšit recenzenty mých návrhů projektů alespoň na institucionální nebo národní úrovni. Nejdůležitější přínos však vidím v motivaci pro budoucí práci, kterou Prémie přináší.

2 –
Nejvíce mě motivovala příležitost více osobně poznat ostatní laureáty, případně s některými nalézt společná témata, na kterých bychom mohli spolupracovat. Doplňkovou motivací byla také příležitost vyrazit do krásných Nových Hradů a vyzkoušet si „bydlení na zámku“. Jiná očekávání jsem neměla a nechávala se příjemně překvapit organizátory.

3 –
Účast bych obecně doporučila. Nicméně chápu, že nalézt v nabitém programu – jak vědeckém, tak rodičovském – prostor na třídenní akci není jednoduché. Skvělý bod programu tvořily úvodní přednášky laureátů o jejich práci a širších souvislostech. Rozsáhlý záběr témat od klimatického práva po počítačové simulace procesů v buňkách vedl k bohaté a velice zajímavé diskuzi po každé z přednášek. Z dalšího programu mě oslovil workshop „Vedu nebo řídím“, z něhož jsem si odnesla nejvíce praktických poznatků.

4 –
Věřím, že mladí lidé by ve vědě neměli být ostrakizováni, pokud nemají zahraniční zkušenost. Někdy ji osobní či rodinná situace neumožňuje nebo extrémně ztěžuje. Současný systém svým nastavením podporuje odkládání mateřství a případná zahraniční stáž s malými dětmi a snahou o pracovní uplatnění obou partnerů v daném místě je extrémně složitá. To je však obecný problém. Akademie věd urazila v podpoře mladých vědců a vědkyň velký kus cesty. Bylo by skvělé, kdyby se dále zvyšovala nabídka dětských skupin a dalších aktivit pro malé děti, které umožňují mladým rodičům, často z různých koutů ČR i světa a tedy bez zázemí prarodičů či širšího příbuzenstva v blízkém okolí, aby se intenzivněji věnovali vědě. S tím souvisí také výborná myšlenka návratových grantů po rodičovské dovolené, jejímuž prosazení držím palce. Myslím, že Akademie věd je vnímána jako prestižní zaměstnavatel, i když asi ne nejštědřejší z hlediska poskytovaných mezd. Nevím však, zda

je pohled na Akademii věd jako prestižní vědeckou instituci podporován u studentů na univerzitách – vztah mezi jednotlivými fakultami a ústavy bude jistě individuální.

5 –
České vědě by zásadně prospěla debyrokratizace. Snížila by nejen byrokratickou zátěž vědeckých pracovníků, která je obírá o elán a cenný čas, ale třeba i umožnila, aby více prostředků směrovalo do samotného výzkumu. Rozumím snaze o podporu excelence, nevěřím ale, že kumulace velkého množství prostředků malému počtu vědců české vědě prospívá. Naopak vede k potlačení jiných témat, která se mohou ukázat jako zásadní až v budoucnosti – jak ostatně ukazuje historie základního výzkumu. Stavím se také na stranu silnějšího institucionálního financování vědy, aby vědečtí pracovníci měli k dispozici základní finance na vlastní výzkum. Náklady spojené s přípravou projektových návrhů jsou enormní, neboť jí všichni aktivní vědečtí pracovníci tráví přinejmenším měsíc své pracovní doby a často i volného času každý rok. Tento měsíc nevěnují výzkumu nebo přípravě publikací. Vzhledem k úspěšnosti získání projektů pohybující se u různých grantových agentur obvykle okolo deseti procent, drtivá část práce na návrzích – a mimo jiné s ní spojených prostředků na mzdy – přijde vniveč. Ráda bych se podělila o víru, že skvělé nápady, cílevědomost, píle a vytrvalost jsou klíčem k úspěchu ve vědecké kariéře. Samozřejmě jsou důležité, stejně jako lidské i institucionální zázemí. Bohužel však pozoruji, že i ve vědě stojí za podstatnou částí úspěchu schopnost navazovat společenské kontakty s významnými lidmi, ostré lokty a aktivní PR, které ne vždy korelují s vědeckou důsledností, upřímností a kritickým pohledem na vlastní data. Zdá se, že významnou roli hrají také kariérní začátky v už zavedené a scientometricky úspěšné skupině, která také usnadňuje primární kontakt se špičkovými vědci ve světě. S těmito předpoklady úspěchu ve vědecké kariéře nesouzním, přestože uplatnit se jen díky vlastní resilienci bude obtížné.

Jana Škerlová, Ústav organické chemie a biochemie AV ČR

1 –
Prémii vnímám jako ocenění kvality mé vědecké práce. Věřím, že mi pomůže uspět v grantové soutěži.

2 –
Těšila jsem se na setkání a diskuze s ostatními laureáty a chtěla se zdokonalit v měkkých dovednostech.

3 –
Účast všem doporučuji. V diskuzích s ostatními jsem zjistila, že všichni v současné rané fázi vědecké kariéry řešíme podobné problémy, a bylo inspirativní vidět různé úhly pohledu. Velmi jsem ocenila například přednášku profesora Petra Baldriana, jak napsat úspěšnou grantovou žádost, nebo workshop o vedení týmu s doktorkou Medlíkovou.

4 –
Vnímám, že v tomto ohledu už se obecně mnoho věcí mění k lepšímu. Akademie věd by měla nadále podporovat mladé vědce a především vědkyně ve skloubení kariéry a rodičovství. Grantové kanceláře by například mohly nastavit taková pravidla pro definici juniorského vědce, aby i ženy, které v období péče o malé děti nepřerušily kariéru kompletně, ale pracovaly na malý úvazek, mohly tyto roky odečíst jako přestávku v kariéře. Mladým vědcům by velmi pomohlo odlehčení administrativní zátěže, například prostřednictvím služeb administrativní podpory v projektových kancelářích.

5 –
Prospělo by, kdyby se více mladých úspěšných vědců vracelo ze zahraničí. Zároveň by české vědecké prostředí mohlo těžit z většího zapojení zahraničních studentů a postdoktorandů. Jednoduchý klíč k úspěchu neexistuje. Vedle akademických schopností, měkkých dovedností, určitých osobnostních

charakteristik a mentální disciplíny je nezbytná radost z řešení vědeckých otázek a také štěstí, především na lidi okolo sebe.

Zuzana Štípková, Ústav výzkumu globální změny AV ČR

1 –
Prémie mi kariéru podpořila hned od začátku. Vzhledem k tomu, že nyní nemám vlastní grant a jsem placena z institucionálních prostředků, se mé další fungování v ústavu prodloužilo právě na základě toho, že jsem prémii získala. Je možné, že by mi mohla pomoci i v případném získání grantu, o který letos opět žádám Grantovou agenturu ČR. Budoucí kariéru jistě podpoří v tom, že případný zaměstnavatel uvidí, že žadatel má kvalitní vědecké schopnosti.

2 –
Od některých účastníků minulých ročníků jsem věděla, že je kemp skvělá příležitost dozvědět se více informací o celkovém fungování Akademie věd a o tom, jak a s čím pracují ostatní laureáti. Očekávala jsem neformální přístup a rozšíření znalostí z ostatních vědních oborů. To se splnilo a velmi to oceňuji.

3 –
Budoucím nositelům bych účast doporučila všemi deseti. Je to skvělá příležitost poznat blíže celé fungování Akademie věd i práci ostatních laureátů, o kterých člověk nemusí mít předtím moc informací. Přednáška „Vedu nebo řídím“ o komunikaci a osobním postoji vůči ostatním kolegům na pracovišti mne naprosto nadchla. Člověk si uvědomí, že jeho chování je normální a pramení z určitých osobních hodnot. Pro mne byla velice zajímavá a poučná.

4 –
Motivací a podporou je určitě dostatečné finanční ohodnocení. Mladí si potřebují zařizovat bydlení pro sebe a svou rodinu a to v dnešní době bez dostatečných financí nejde. Myslím, že Akademie věd je vnímána jako velká instituce na výši. Pokud je v ní člověk zaměstnán, společnost ho vidí jako někoho, kdo se má dobře a má dostatek finančních prostředků. Často jsou lidé překvapeni, když jim vysvětlujeme, že věda není zlatý důl, že nás práce hlavně baví.

5 –
Bylo by zajímavé zapojovat na vyšší místa i mladší vědce. Samozřejmě musí mít zkušenosti a schopnost daný post zvládnout. Mladí vědci jsou často svěžím větrem pro posunutí se vpřed moderním způsobem.

Štěpán Timr, Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR

1 –
Wichterleho prémie samozřejmě dobře vypadá v životopise, což se může hodit například při podávání žádostí o granty. Hlavně je ale pro mě velkým povzbuzením do dalších etap vědecké práce.

2 –
Líbil se mi už mediální trénink, který jsme jako čerství laureáti Prémie obdrželi a kde jsme si zkoušeli, jak o vědě mluvit v médiích. Říkal jsem si, že by workshopy plánované na Wichterleho kempu mohly být podobně zajímavé a užitečné. Také jsem se těšil, že se blíže seznámím s dalšími oceněnými v neformálním prostředí.

3 –
Rozhodně bych ho doporučil. Letošní kemp se velmi vydařil a jistě tomu tak bude i příští rok.

Přínosné byly všechny aktivity, které jsme absolvovali. Protože jsem vedoucí nově vzniklého vědeckého týmu, rezonoval ve mně zvlášť workshop o vedení a řízení, který pro nás připravila Olga Medlíková.

4 –
Jistě bychom mohli mluvit o finanční podpoře zacílené na zakládání nových týmů, rozvíjení mezinárodních spoluprací nebo na spojování vědecké práce s rodičovstvím. Wichterleho kemp mi ale ukázal ještě další aspekt. To, jak je důležité, když Akademie věd dává najevo svůj zájem o vědecký „dorost“ a jeho všestranný rozvoj. Bylo by tedy skvělé, kdyby podobné workshopy zaměřené na mladé vědce a vědkyně pokračovaly i mimo Wichterleho kemp. Vše výše uvedené by v očích mladých badatelů a badatelek z Česka i zahraničí dále zvýšilo atraktivitu Akademie věd jako instituce, která jim může poskytnout velký prostor pro rozvoj jejich vědeckého výzkumu.

5 –
Myslím, že jsem ještě docela mladý na obecné rady české vědě. Určitě bychom měli o vědě více mluvit s veřejností, aby ve společnosti existovala shoda na prospěšnosti vědeckého výzkumu, a tedy i důležitosti jeho většího financování. Pro nás mladé vědce a vědkyně je každopádně klíčové nebát se a mít dobré nápady. A také štěstí na dobré spolupracovníky.,

https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Podpora-mladych-vedcu-je-dulezita-shoduji-se-ucastnici-Wichterleho-kempu-00001